

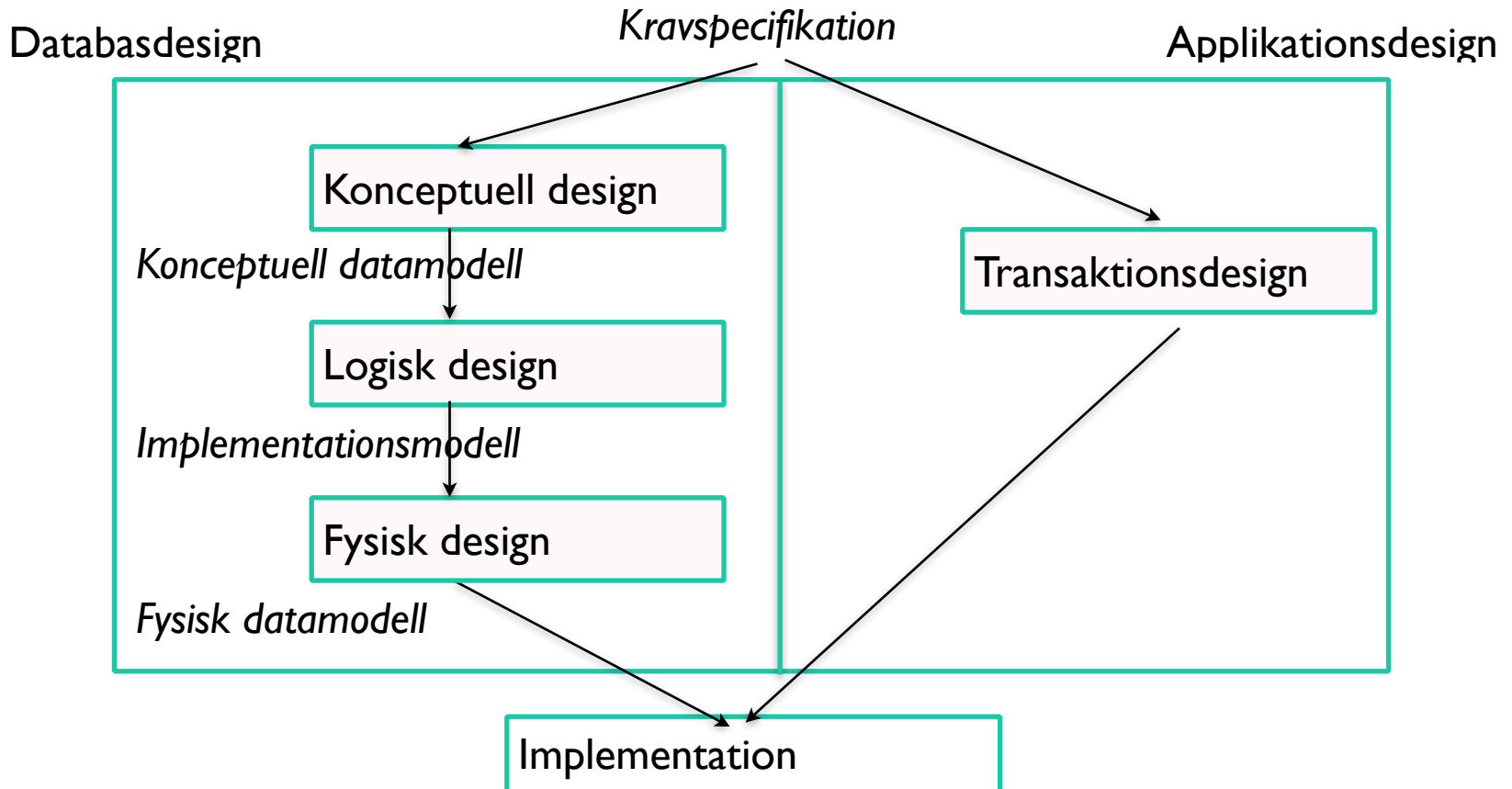
732G I 6: Databaser; Design och programmering

Fö 6: Fysisk design av databasen

Innehåll

- Minnestechnik
- Filorganisation
 - Osorterad
 - Sorterad
 - Hashtabell
 - Index

Programdesign, databasdesign

Fysisk datamodell

- Attributens datatyper
 - Char/Varchar, integer, float, boolean, date, ...
- Integritetsvillkor
 - Primary Key, Constraint, Foreign Key, Not Null
- Lagring
 - filorganisation, indexering

Databasen lagras digitalt

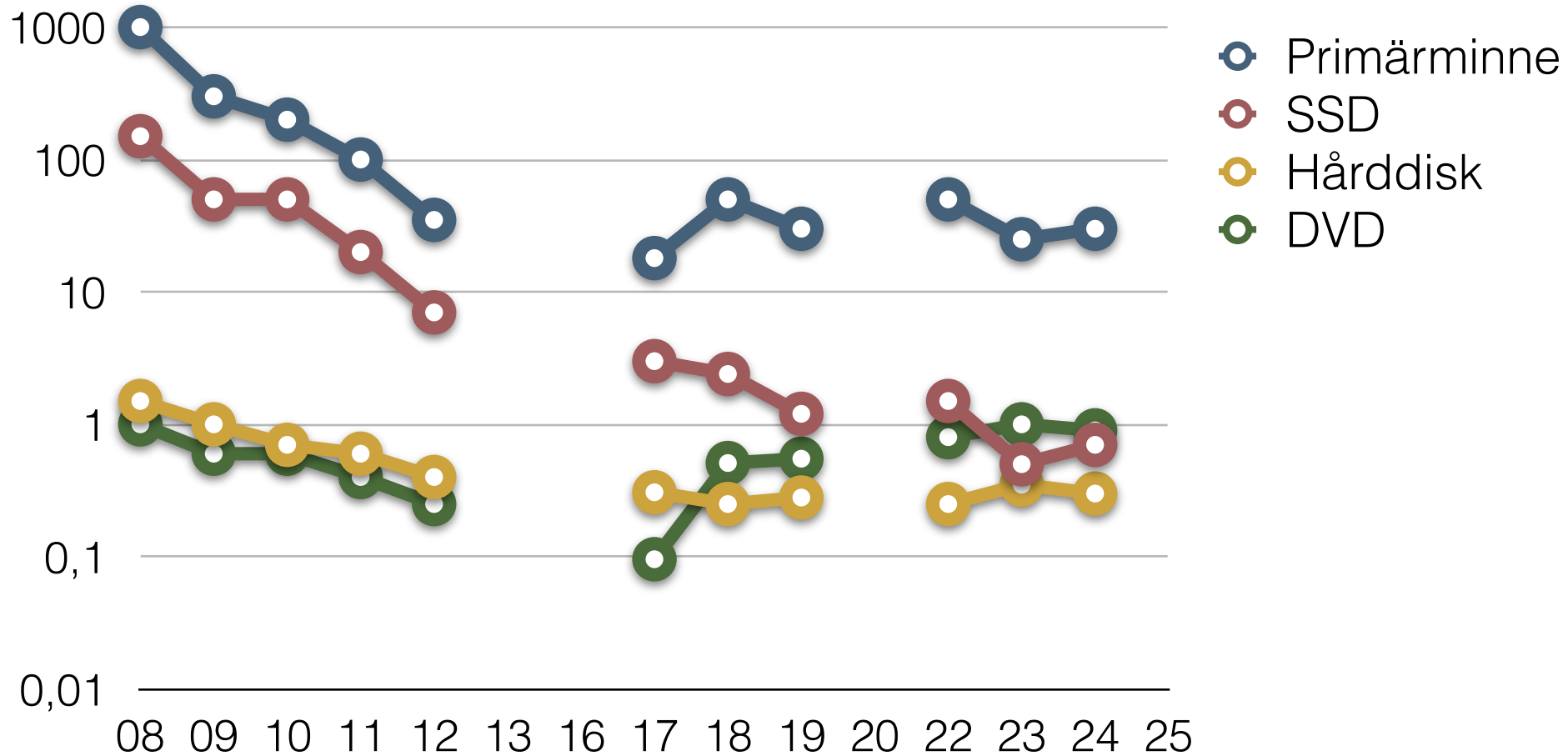
<i>Relation</i>	<i>Tabell</i>	<i>Fil</i>
<i>tupel</i>	<i>rad</i>	<i>post</i>
<i>attributvärde</i>	<i>cell</i>	<i>fält</i>

- Datatyp = utrymme för respektive attributvärde
=>Varje tupel tar ett visst utrymme i filen
- Filer lagras i datorns minne ... hur?

Lagra data - minnesteknik

- Primärminne/Arbetsminne (kretsteknik)
 - Flyktigt
 - Snabbt (direktaccess, nanosekunder)
 - Dyrt
- Sekundärminne (Olika typer: hårddisk (HDD, SSD), USB-minne, DVD, magnetband mm)
 - Permanent (relativt)
 - Långsamt (blockaccess, milli-mikro sekunder)
 - Billigt

Prisutvecklingen (kr/GB)

Hårddisk (roterande)

- packningstäthet
- läs/skrivhuvud
- spår
- rotations-hastighet
- **Block**

Hårddisk, forts

- **Block** – minsta mängd data som överförs till PM
- 1/2kB till 4kB data
- Läsa/skriva = sök+rotation+läs/skriv = accesstid
- **Accesstid** = 5-10 millisekunder ($5-10 \cdot 10^{-3}$).
- Att läsa flera block i samma spår går lite snabbare

SSD

Block

- Organiserade i matriser, data läses ut några rader i taget.
- **Block:** minsta mängd data som överförs till PM.
- Läsning snabb , skrivning ofta lite långsammare, varierar: 400-4000 MB/s
- **Accesstid:** 2-20 mikrosekunder/block ($2-20 \cdot 10^{-6}$)

Filer och block

- Filer lagras i en serie block
- Vilka block som ingår i en viss fil lagras i filhuvudet eller i respektive block (pekare till nästa block)
- Läsa = hitta de block som filen ligger i och överför till primärminnet (accesstid)
- HDD:
 - Block i samma fil läggs nära - så långt det går!
 - Med tiden uppstår fragmentering
- SSD
 - blocken direktadresserade

Insättning, sökning, (borttagning) i databasen

- `Insert into Person values ("030519-1234", "Stina", "Pettersson");`
- `Select * from Person where pnr = "030519-1234";`
- `(Delete from Person where pnr = "030519-1234";)`

Hur lång tid tar det då?

- Beror på hur många block vi måste gå igenom!
- Hur många block tar tabellen upp?
- Hur många av dem måste vi läsa in?

Blockningsfaktor, bfr

Hur många av filens poster får plats i ett av hårddiskens block?

- R = postens storlek, B = blockstorleken
ger $bfr = \lfloor B/R \rfloor$
- en fil med r stycken poster tar filen upp
 $b = \lceil r/bfr \rceil$ stycken block
- Hur stor del av filen måste vi läsa in? Beror av
filorganisation!

Filorgansationsion

1. Hög (osorterat)
2. Ordad sekvens (sorterat)
3. Hashtabell
4. Indexerad sekvens (index)

Hög (osorterad)

- Ny post - Hitta sista blocket (adress finns i filhuvudet). Läs in det, lägg till nya posten, skriv ut det. Om det inte får plats: länka in nytt block (ändra i filhuvudet).
Antal blockaccesser: 2.
 - Sökning - läs in första blocket, finns posten? Läs in nästa tills man hittar den sökta posten.
Antal acesser: Medel= $b/2$, Max= b . (b=antal block)
 - Borttagning - sök rätt block som ovan. Ta bort posten. Skriv tillbaks det reviderade blocket, som nu är delvis tomt.
Antal accesser: Medel= $b/2 + 1$
-

Sökning i hög, räkne-exempel

Fil: Poststorlek, $R = 100$ byte
filstorlek, $r = 30\,000$ st poster

Hårddisk: blockstorlek, $B = 512$ byte
Accesstid: 10 ms

Blockningsfaktorn blir: $bfr = \lfloor B/R \rfloor =$
 $= \lfloor 512/100 \rfloor = 5$ poster per block

Filen tar upp $b = \lceil r/bfr \rceil = \lceil 30000/5 \rceil = 6000$ st block

- För att hitta en viss post krävs i genomsnitt $b/2 = 3000$ blocköverföringar $= 3000 * 0,010s = 30$ sekunder.

Hög: fördelar och nackdelar

- + Insättning går mycket fort.
- + filhuvudet litet: två länkar till block (första och sista)
- Många borttagningar leder till tomrum på skivan.
(Kräver periodisk omorganisering av filen.)
- Sökning långsam
- Om posterna har variabel längd kan ändring i en sådan post få blocket att svämma över - posten måste då tas bort och sättas in på nytt.

Ordnad sekvens (sorterat)

- Posterna i filen sorteras enligt värdet på något fält i posterna. En lista över ingående block sparas i filhuvudet.
- Ny post - sök rätt block (se nedan), finns plats? = om plats i blocket, lägg in o skriv ut blocket, annars flytta "resten av posterna" ett steg framåt (lägg in nytt block).
- Sökning - binärsökning (halvera intervallet).
- Borttagning - som ny post om posten fysiskt ska tas bort. Alternativt markera posten som borttagen och organisera om då och då.

Sökning i ordnad sekvens, exempel

Samma fil som tidigare:

blockfaktor, bfr = 5 poster per block

antal block, b = 6000 block.

accesstid = 10 ms

Binärsökning, antal blocköverföringar:

$$n = \lceil \log_2(b) \rceil = \lceil \log_2(6000) \rceil = 13$$

- För att hitta en viss post krävs maximalt 13 blocköverföringar = $13 * 0,010 = 0.13$ sekunder.

Ordnad sekvens, fördelar och nackdelar

- Insättning av ny post kräver sökning.
 - Filhuvudet blir större (en länk per block)
- + snabbare sökning än hög (om sökning på det filen är sorterad på, annars funkar den som hög)

Hashstruktur

- För filer med nyckel.
 - Posterna sprids över en ”bokhylla med hyllplan” med hjälp av en hashfunktion.
 - Varje hyllplan=ett block
-
- En bra hashfunktion sprider posterna jämnt
 - Kollisionshantering vid fullt block: spill-block

Hashstruktur

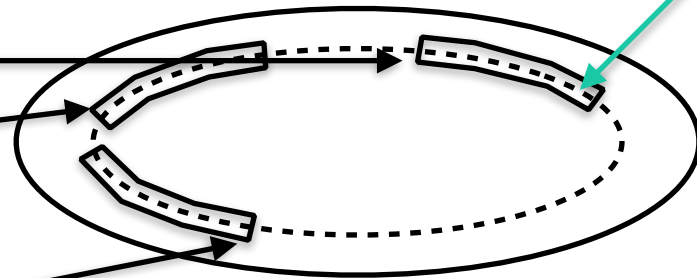
- Logiskt

Hashvärde = $f(\text{nyckel})$

0	post	post	post
1	post	post	
...			
9	post		

- Fysiskt

Filhuvud	
0	
1	
..	
9	

Hashstruktur, forts

- Ny post - beräkna hashvärde, läs in blocket
 - om plats finns i blocket, sätt in
 - om inte länka in spillblock, skriv i det.
- Sökning på nyckel - beräkna hashvärde, läs in.
 - om inte i blocket, gå till spillblock.
 - Tid: 1-2 accesser (beror av hur många spillblock man måste hitta).
- Borttagning – hitta (som sökning ovan)
 - ta bort posten ur blocket och skriv tillbaks det ändrade blocket.

Hashstruktur, fördelar och nackdelar

- + snabb sökning (fåtal blockaccesser)
- avancerad algoritm för insättning och borttagning
- tar mer extra plats (filhuvud stort som sorterad fil plus länkfältet i blocken plus “luft” (spillblock + tomt)
- kräver hela nyckeln vid utsökning och sökning på annat än nyckeln görs som om det vore en hög.

Indexerad sekvens

- Jfr innehållsförteckningen i en bok
- Indexpost pekar ut i vilket block posten (med det indexvärdet) finns
- Primärindex, klustrat index (grupperade index), sekundärindex
- Glest index vs tätt index
- Not: Index lagras i en fil. Alltid sorterad.

Indexerad sekvens, forts

- Ny post - rätt block söks fram, läses in, ändras och skrivs tillbaks.
 - Vid översvämning i blocket skapas ett nytt block och en ny indexpost läggs in i indexfilen (som för sorterad fil).
- Sökning – sök nyckeln i indexfilen (som vid sökning i sorterad fil). Hämta aktuellt block från huvudfilen.
- Borttagning - sökning som ovan, ta bort(?)
 - Lämnar tomrum? Uppdatera indexfilen?

Sökning med primärindex, exempel

- Samma huvudfil som tidigare:
antal block, $b = 6000$ block.
tid för blocköverföring = 10 ms
- Antag att nyckelfältet är 9 bytes långt och adressen till block (pekare) tar 6 bytes.
- Indexfilen är en sorterad fil - använd binärsökning.

Sökning i indexfilen

Indexfilens poststorlek iR blir då 15 bytes

Indexfilens blockfaktor ibfr = $\lfloor 512/15 \rfloor = 34$

Indexfilen har en post per block i huvudfilen, dvs
ir=6000 poster

Indexfilen tar alltså upp ib = $\lceil 6000/34 \rceil = 177$ block

Hitta en viss indexpost (binärsökning i indexfilen):
 $\lceil \log_2(177) \rceil$ blocköverföringar = 8 st.

Sedan ytterligare en för att läsa ur huvudfilen.

- Totalt 9 blocköverföringar, 0.09 sekunder.

Index, fördelar och nackdelar

- indexfilen tar extra plats i databasen (mer än hashtabell och sorterad fil).
- insättning och borttagning kräver uppdatering av indexfilen.
- + snabb sökning
- + relativt enkla algoritmer för insättning och borttagning

Sekundärindex

- Index på unikt fält som filen inte är sorterad efter?
- Sekundärindexet får lika många poster som huvudfilen har poster.
- Detta index är **tätt** (en indexpost per post i huvudfilen, jfr primärindex: en indexpost per block = **glest**).

Sökning på sekundärindex, exempel

- samma fil som tidigare och indexposter som tidigare, men med tätt index:
Indexfilens poststorlek $iR = 15$ bytes
Indexfilens blockfaktor $ibfr = \lfloor 512/15 \rfloor = 34$
- Indexfilen tar $ib = \lceil 30000/34 \rceil = 883$ block
- Hitta en indexpost, binärsökning i indexfilen:
 $\lceil \log_2(883) \rceil$ blocköverföringar = 10 st
sedan en blocköverföring ur huvudfilen.
- Totalt 11 blockaccesser, 0.11 sekunder.

Klustrat index

- Index på icke-unikt fält
- Sortera filen på indexfältet och gör indexpost för första posten av varje indexvärde.
- Exakta storleken på indexfilen beror på hur många olika indexvärden det finns (dvs hur många unika värden indexfältet har).

Multipla index (indexnivåer)

- Index till indexfilen.
- För varje block i indexfilen en post i index-indexfilen...
- Kan ha godtyckligt många nivåer...

Sökning med multipelt index

Samma huvudfil och samma indexfil:

Indexfilens blockfaktor $ibfr = 34$

Indexfilen tar upp $ib = 177$ block

Index på indexfilen behöver $i_2r = 177$ poster.

Den tar 6 block.

Hitta index till indexfilen ($\lceil \log_2(6) \rceil = 3$).

Hitta index till huvudfilen (1 överföring).

Läsa in det eftersökta blocket ur huvudfilen.

- Totalt 5 blockaccesser, 0.05 sekunder.

Typ	Ny post	Sökning	Borttagning	Extra plats
Hög	<i>snabb</i> (2)	<i>långsam</i> ($b/2$)	<i>långsam</i> ($b/2 + 1$)	övergivna poster*
Ordnad	<i>långsam</i> ($\log_2(b)+1$)	<i>snabb</i> ($\log_2(b)$)	<i>långsam</i> ($\log_2(b)+1$)	filhuvud + övergivna poster*
Hashstrukt	<i>snabb</i> (2-3)	<i>snabb</i> (1-2)**	<i>snabb</i> (2-3)	länkvärde + "luft"
Indexerad	<i>snabb</i> ($\log_2(ib)+2$)	<i>snabb</i> ($\log_2(ib)+1$)	<i>snabb</i> ($\log_2(ib)+2$)	som ordnad + indexfilen

Värdet anger antal accesser, b =antal block i filen, ib =antal block i indexfilen.

* Om ingen omorganisation sker.

** Vid sökning på nyckelvärde, annan sökning som för Hög.

Filorganisationer

- Hög - sökning $b/2$
- Ordad sekvens - sökning $(\log_2(b))$
- Hashstruktur - sökning konstant
- Indexstruktur - sökning i index (som Ordad) + 1
 - primärindex
 - sekundärindex
 - klustrat index
 - multipelindex

Fysisk design, sammanfattning

- designa databasen på fysisk nivå (datatyper, filorganisation)
- Ta med i beräkningen hur ofta tabellen används och hur (sökning/matchning mot vilket fält).
- Åtgärder:
 - Ordna datafilen - osorterad (hög) eller sorterad? På vad? Används alltid nyckel? Hashtabell!
 - Skapa index – vilka behövs? - de som söks på!

Frågor?

www.liu.se